

HISTORIE ŠKOLY V PLAVSKU

Zdroje obrázků:

Státní oblastní archiv v Třeboni: titulní stránka[5], obr. 3[3], obr. 4[3],
obr. 5[3], obr. 6[5][6], obr. 22[3], obr.23[3], obr. 24[3]

Archiv obce Plavsko: obr. 2, obr. 8, obr. 9, obr. 10, obr. 12, obr. 17, obr. 19

Archiv MŠ a ZŠ Plavsko: obr. 1, obr. 7, obr. 11, obr. 18, obr. 21

Soukromé fotografie: obr. 13, obr. 14, obr. 15, obr. 16, obr. 20

Autorka: Martina Koppová

Typografická úprava: Matyáš Kopp

Vytiskla obec Plavsko, 2018

neprodejné

Obsah

140 let školní budovy v Plavsku	2
Kde hledat informace	5
Kroniky	5
Články	7
Výroční zprávy	8
Fotodokumentace	9
Budovy školy a nejstarší historie	10
První budova školy	10
Druhá budova školy	11
Třetí budova školy	11
Vývoj stavu současné budovy	18
19. století	18
První polovina 20. století	22
Doba po roce 1948	23
Doba po revoluci 1989	25
Jídelna, družina, kroužky	27
Jídelna	27
Družina	28
Kroužky	28
Ředitelé a učitelé v Plavsku	30
Počty dětí a tříd	34
Doslov	40
Literatura	41

140 let školní budovy v Plavsku

Současná budova školy oslavila ve školním roce 2017/18 své 140. jubileum. Nedočkala se sice velkolepých oslav jako v roce 1977, kdy slavila sté výročí své existence, ani oslavy jakou jí obec a škola uspořádaly před 10 lety ke 130. výročí, ale aspoň malý sborníček mapující trvání nejen současné budovy, ale školy v Plavsku vůbec, si zaslouží.

Sborník, který máte před sebou, je třetí souhrnnou prací zabývající se historií školy v Plavsku. První byl obsáhlý článek z roku 1967 z ruky tehdejšího ředitele školy pana Jaroslava Davida [1]. Druhou zprávou je článek, který stručně pojednává o vývoji událostí od roku 1967 do roku 2007, který sepsala současná ředitelka Mrg. Iveta Marušáková [2].

Ani tento právě vzniklý sborník však není vyčerpávající, i když se snaží události, které školu potkaly, popisovat v souvislostech napříč desetiletími. Důvodem je především absence primárních zdrojů, tedy kronik z let 1879–1971. Doufejme, že kroniky nejsou zcela ztracené, jen někde leží pozapomenuty, a jednou, až se objeví, bude možné historii školy doplnit.

Škola jako vzdělávací instituce v Plavsku funguje už od roku 1791 [3], tedy 227 let, a překonala i časy, které

Obr. 1: Oslavy 100. výročí postavení budovy školy v roce 1977

vesnickým školám kvůli odchodu lidí z vesnic a nedostatku dětí nepřály. Obec fungování školy udržela i s pouhými 8 žáky a dnes se, především díky osobitému a vstřícnému přístupu pedagogického sboru, škola opět blíží naplnění své kapacity, tj. 40 dětí v pěti postupných ročnících.

Obr. 2: Oslavy 130. výročí postavení budovy školy v roce 2007

Do dalších let přejme škole mnoho spokojených dětí a skvělých pedagogů.

autorka Martina Koppová

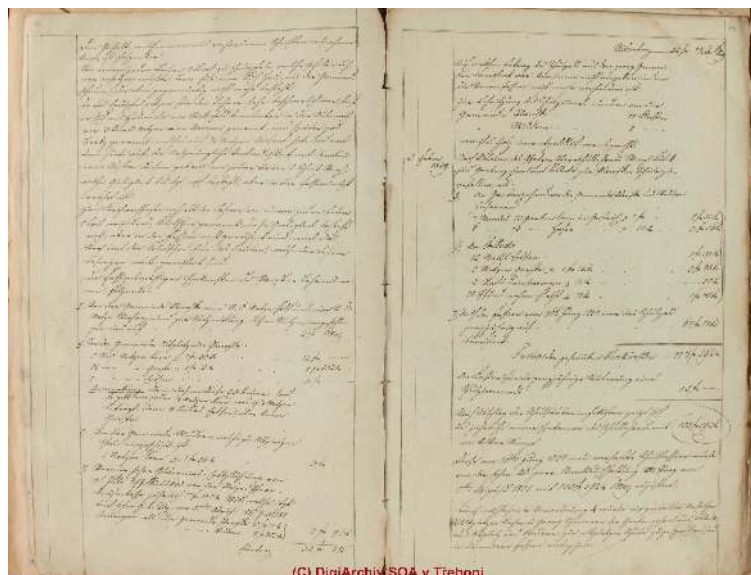
Kde hledat informace

Kroniky

Nejběžnějšími zdroji při sestavování školní historie bývají bezpochyby školní kroniky. Bohužel v případě plavecké školy nemáme s kronikami mnoho štěstí. Podle záznamů v archivu (SOA v Třeboni) v roce 1956 při průzkumu školy existovaly kroniky z let 1880 do tehdejší současnosti. Podle dalších údajů (zmínky v článcích) víme, že existovaly kroniky i z následujících let.

Zachovala se kronika z let 1835–1879 [3], tedy kronika zaznamenávající působení školy ještě v prvních dvou budovách, nikoliv v té současné. První část knihy je psána ještě kurentem, starým typem kurzívního písma. První zápisy jsou v němčině, později se němčina střídá s češtinou. Od 17. 11. 1835 je kronika psaná klasickým kličkovým písmem, česky.

Od roku 1880 je dostupná pouze památeční kniha pokračovacího hospodářského kurzu[4], což byl nepovinný kurz o polním hospodářství pro děti, které dokončily povinnou školní docházku, ale i pro dospělé frekventanty. Bohužel o základní škole se v této památeční knize nic nedočteme, takže je jisté, že školní kronika existovala jako samostatná kniha.

Obr. 3: Nejstarší zápisy v kronikách

Tato nejstarší kronika a památeční kniha jsou dostupné online přes Digitální archiv SOA v Třeboni¹.

Dále existují dvě kroniky z let 1971/72–1989/90[5] a 1991/92–2003/04[6]. (Rok 1990/91 tedy není nikde zaznamenán.) Ty byly ze školy odvezeny do archivu v červnu roku 2017 k digitalizaci a během roku 2018 byly digitalizovány. Zveřejněny na Digitálním archivu budou podle zákona o archivnictví až po uplynutí 30 let od jejich vzniku,

¹<https://digi.ceskearchivy.cz>

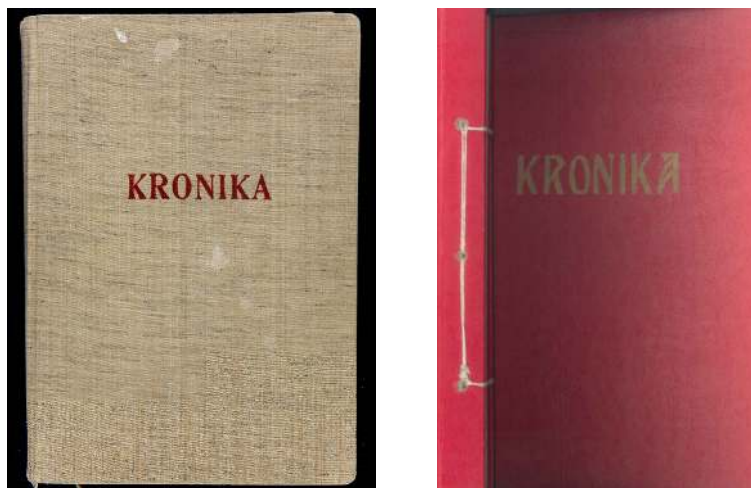

Obr. 5: Nejstarší školní kronika z let 1835–1879

ředitel školy Jaroslav David (ředitel v letech 1956–1969). Druhým zdrojem je článek současné ředitelky školy Mgr. Ivety Marušákové [2], který byl sepsán jako pokračování článku pana ředitele Davida, tedy historie školy od roku 1967. Článek byl sepsán v roce 2007, kdy se slavilo 130 let budovy školy.

Výroční zprávy

Zdrojem informací o nedávné historii jsou pak každoročně sestavované výroční zprávy.

Obr. 6: Školní kroniky z let 1971–1990 a 1991–2003

Fotodokumentace

Velmi cenným materiálem je fotoalbum s fotografiemi dokumentujícími oslavy 100 let školní budovy konané v roce 1977.

Obr. 7: Album fotografií zachycujících oslavy v roce 1977

Budovy školy a nejstarší historie

První budova školy, hospoda „U Bohouše“ (čp. 62), 1791–1855

Povinná školní docházka byla na našem území zavedena v roce 1774. Zasadila se o to císařovna Marie Terezie, která tím chtěla pozvednout všeobecnou vzdělanost ve svých zemích. Škola byla tehdy koncipována jako šestiletá a jejím úkolem bylo naučit děti základní tři dovednosti – číst, psát a počítat – latinsky „trivium“. Podle toho se školy nazývaly triviální. [7]

Zřídit v obci školu však nebylo jednoduché a v Plavsku tak byla škola zřízena až v roce 1791, tedy po 17 letech. Před tím se vyučovalo porůznu po domech, děti učili zcestovalí řemeslníci nebo vysloužilí vojáci.

Škola v Plavsku byla zřízena jako jednotřídní. Chodili do ní žáci z Plavska, z Vydří, Jemčiny, a ze Šimanova. Učilo se v budově s čp. 62, dříve také nazývané „horní hospoda“ nebo „U Bohouše“. Učilo se zde přes 64 let. O počtech žáků v té době nemáme žádné informace.

V roce 1855 byla postavena nová škola, ta původní už nedostačovala svými prostory a podmínkami (byla velmi vlhká). Původní budova první školy už na svém místě nestojí, na jejím místě je dnes velký obytný objekt. [1]

Druhá budova školy, v místě dnešního obecního úřadu (č.p. 77), 1855–1877

Roku 1855 byla postavena nová budova, která dostala číslo popisné 77. Stavěl ji stavitel František Krejčí z Chlumu (postavil i strážský železný most přes Nežárku). Budova účelu školy sloužila však jen 22 let, do roku 1877. [1] V roce 1929 byla na místo přízemní budovy bývalé školy vybudována nová, větší budova za účelem stavby kulturního domu. Dnes se nazývá Obecní dům a sídlí zde obecní úřad, knihovna, kulturní sál, hospoda a obecní byt.

Třetí budova školy, současná budova (čp. 39) 1877–dodnes

Přesný důvod stavby další budovy není opět znám, ale lze spekulovat, že ani druhá budova nedostačovala svojí kapacitou, v roce 1869 byla totiž podle Hasnerova zákona stanovena základní osmiletá školní docházka[7], škola se tedy o dva ročníky rozrostla. Obec Plavsko patřila k těm bohatším ve svém hejtmanství a navíc se obci naskytla příležitost koupit levně pozemky po nepřilíš úspěšném hospodáři Friedrichovi. Nová budova, která dostala čp. 39 (zřejmě po původní budově, má tedy nižší číslo než předchozí budovy školy), byla postavena na podzim roku

***Obr. 8:** Budova postavená v roce 1929 na místě dřívější budovy školy, dříve Kulturní dům, dnes Obecní dům - budova obecního úřadu. Fotografie nedatována, po roce 1929*

1877. Učilo se opět v jedné třídě, ale hned od dalšího školního roku škola požádala o rozšíření na dvojtřídní. [1]

***Obr. 9:** Nejstarší dopátraná fotografie současné budovy školy, nedatována, zcela určitě před rokem 1948, pravděpodobně ještě před válkou, tedy před rokem 1939*

***Obr. 10:** Druhá nejstarší fotografie, opět nedatována, časově zařazení podobné jako u předchozí, jen podle kvality snímku a podle natřených oken lze soudit, že je časově mladší*

Obr. 11: Fotografie z roku 1977, lze na první pohled vidět vyměněná okna, chybí nápis *Obecná škola* (tak se školy nazývaly pouze do roku 1948), chybí kříž nad průčelím (byť na této fotografii je místo mimo záběr)

Obr. 12: Fotografie z roku 2007, nová plastová okna, před budovou vybudována parkovací místa, v přízemí obecní byt (okna s muškáty)

Obr. 13: *Současná fotografie budovy školy, nový plot okolo předzahrádky, místo bytu je dnes družina*

Vývoj stavu současné budovy

19. století

Budova byla, jak již bylo řečeno, postavena roku 1877, kolaudována byla v prosinci tohoto roku. Stavba byla velmi rychlá, jen rok před tím, v listopadu 1876, byla schválena stavba budovy. [1]

Z tohoto roku jsou vchodové dveře z masivu, které na budově slouží dodnes, prošly před pár lety pouze lehkou renovací, kterou prováděl místní truhlář.

Obr. 14: Vchodové dveře z roku 1877

Škola měla jako první budova v obci spádový vodovod.

Hned v roce 1890 byla na dvorku zřízena letní tělocvična. Vypadala tak, že mezi hlavní budovou a kůlnou byl zabudován silný trám a na něm byly připevněny tyče na šplhání, žebřík a hrazda. Zrušena byla až v roce 1966.

Předzahrádka před hlavním vchodem do školy byla zbudována už v roce 1891, od té doby se několikrát dočkala výměny plotu.

Když škola v Plavsku slavila své stoleté trvání (myšleno škola jako instituce), bylo opraveno průčelí školy a na čelní stěně byl umístěn nápis „Zdárná mládež, oslava vlasti.“

Bleskosvody dostala škola v roce 1894.

Lavice byly ve škole zpočátku čtyřmístné. V roce 1894 byly zakoupeny dřevěné lavice dvojmístné s pohyblivou naklápěcí vrchní deskou, ty sloužily celých 62 let, než byly v roce 1957 nahrazeny kovovými dvojmístnými lavicemi.

Od roku 1895 se ve škole nachází zvonek, který je zde umístěn dodnes. Dokonce ho nepostihl smutný osud jiných zvonů a zvonků, které musely být za první světové války odevzdány k přetavení na zbraně, a to díky řídícímu učiteli, který jej prozřetelně zakopal pod strom na dvorku a po válce opět vykopal. Svému účelu oznamování začátků a konců hodin sloužil až do roku 1950, kdy byl ve škole instalován elektrický zvonek. [1] Dnes se zvonek při vyučování nevyužívá a elektrický zvonek je již demontován.

Obr. 15: Současná fotografie školního zvonku

Starý zvoněk slouží jako poplachové zařízení pro případ požáru.

Roku 1896 byly postaveny zděné záchody přímo u budovy, dříve museli žáci využívat dřevěné kadibudky, které stály na opačné straně dvorku. [1] Teprve v roce 1971 byly v rámci velké rekonstrukce zřízeny splachovací záchody přímo v prvním patře budovy. [2]

V této době bylo naprosto běžné, že řídící a učitelé bydleli přímo ve škole. V plavecké škole měl řídící byt v přízemí vpravo (později tam byl v letech 1971–2015 byt obno-

Obr. 16: Současná fotografie školního zvonku

ven jako obecní byt, od roku 2015 je místo bytu prostor pro družinu). V přízemí byla kromě bytu řídicího ještě radnice a kapelečka, po postavení kulturního domu v roce 1929 se tyto instituce přestěhovaly tam. Učitel v té době bydlel v poschodí v místnosti mezi třídami, dnes tato místnost slouží jako sborovna. [1]

Obr. 17: Pohled na budovu zepředu, opět nedatováno, odhadem lze zařadit podobně jako nejstarší fotografie v předchozí kapitole, tedy určitě před rok 1948, pravděpodobně i před rok 1939

První polovina 20. století

V době kolem první světové války (1914–1918) se na škole nic nového nezřizovalo. V rodinách chyběli muži, kteří byli odveleni na frontu, a tak se jen můžeme dočíst, že starší žactvo mělo v době sezónních prací úlevy od školní docházky. Peněžní prostředky chyběly všude. Další zmínka

z roku 1918 se týká chřipkových prázdnin způsobených španělskou chřipkou.

První úpravy po válce jsou až v roce 1923, kdy byl ve škole zaveden elektrický proud, tehdy pouze povrchově. Po roce 1960 bylo elektrické vedení zamontováno pod omítku, v roce 2017 byla provedena celková rekonstrukce elektřiny ve škole.

Pro další období až do doby po druhé světové válce opět nemáme žádné záznamy o změnách v plavecké škole. [1]

Doba po roce 1948

V době po roce 1948 začala éra „budovatelství a pokroku“, takže se můžeme dočíst, že v roce 1952 byl zaveden školní rozhlas (dnes již také na škole není, není nutný), od roku 1961 se ve škole sledovaly televizní programy a od roku 1963 se ve škole využíval magnetofon, k němuž byla v roce 1967 zakoupena sluchátka. Učitel prý učivo pro jedno oddělení namluvil na magnetofon a žáci pracovali podle pokynů ze záznamu, zatímco učitel se mohl věnovat druhému oddělení.

V roce 1956 byla vyměněna původní vícekřídlá okna za okna výklopná, což je nejvýraznější změna patrná na historických fotografiích školy v průběhu času. [1]

Ve školním roce 1971/72 na škole proběhly velké sta-

Obr. 18: Budova v roce 1977, kromě nových oken je zde také vidět chybějící křížek nad průčelím

vební úpravy. V přízemí byl zadaptován byt. Velké změny se provedly i ve sklepě, byl upraven komín. Na pravé straně přízemí školy vznikla tělocvična. Byly vybudovány splachovací záchody v patře a místo starých suchých záchodů byla zřízena dílna a šatna. Na severní straně školy (zadní strana) byla vyměněna okna. Ve škole bylo zavedeno ústřední topení. Protože stavební úpravy byly rozsáhlé a dlouhodobé, na škole se tento školní rok nedalo učit. Výuka byla tedy přestěhována do kulturního domu a děti se učily na

dvě směny (jedni dopoledne, druzí odpoledne).

V roce 1973 byla provedena úprava fasády a okapů.

Při příležitosti oslav 100 let budovy byla budova vymalována a byla natřena okna na jižní straně školy.

Oprava střechy byla provedena v roce 1980. [2]

Doba po revoluci 1989

Obr. 19: Budova v roce 2007, jde zde vidět ještě lípa, která zde byla zasazena roku 1918 při vzniku republiky a padla při vichřici na konci letních prázdnin roku 2017.

Obr. 20: Současný pohled na budovu

Po zažehnaném nebezpečí uzavření školy pro nedostatek žáků v roce 1989 a po revoluci proběhla v roce 1991 rekonstrukce fasády a výměna bleskosvodů, pravděpodobně těch, které zde byly instalovány v roce 1894 (minimálně v roce 1967 psal p. David, že původní bleskosvody od své instalace ještě nebyly opravovány).

Protože byla v roce 1991 otevřena ve škole i školní družina, bylo žádoucí upravit dvorek tak, aby se dal využívat

k odpočinku a hře.

V roce 2003 dostala škola nové počítače v rámci projektu INDOŠ (internet do škol).

Roku 2004 byly třídy vybaveny novým nábytkem, žaluziemi a novými magnetickými tabulemi. Došlo také k výměně všech dřevěných oken za okna plastová. [2]

Jídelna, družina, kroužky

Jídelna

Stravování dětí bylo zahájeno v prosinci roku 1979. Kuchyň se nacházela v nové otevřené budově mateřské školy. Strava pro školní děti byla zajišťována i v období prázdnin.

Následovalo období, kdy se v Plavsku přímo nevařilo, ale obědy se dovážely z vývařovny v Novosedlech nad Nežárkou.

V roce 2005 bylo nutné změnit poskytovatele stravování, kterým muselo být od tohoto roku pouze zařízení školního stravování, což vývařovna v Novosedlech nebyla. Jídlo se tak dodnes dováží ze školní jídelny MŠ a ZŠ Stráž nad Nežárkou, děti obědvají v budově MŠ Plavsko. [2]

Družina

Družina byla zřízena v listopadu 1991, působiště našla v prostorách školní jídelny. Vychovatelka, kterou vyslal školský úřad v Jindřichově Hradci, však práci odmítla po třech dnech vykonávat pro nevyhovující pracovní dobu, místo ní se tedy místa ujala slečna Jitka Houšková z Plavska a setrvala ve funkci až do konce školního roku 1992/93. [2]

Od roku 2006 působila jako vychovatelka Ivana Grábnerová. Dnes pracuje jako vychovatelka Hana Hanzlová, od šk. roku 2017/18 bylo nutné pro větší počet žáků družinu rozšířit na dvě oddělení a funkce druhé vychovatelky se ujala Mgr. Lucie Janotová, která dříve učila 2. třídu.

Kroužky

V době před rokem 1989 na škole působily pionýrské oddíly. První oddíl byl založen roku 1951 (oficiálně organizace Pionýr vznikla v roce 1949). V kronice čteme, že od roku 1973 byl na škole obnoven Pionýrský oddíl Plameňáci. Na škole působil i oddíl jisker Plaváčci (kronika oddílu je vedena od roku 1978, první zmínka v dochovaných školních kronikách je ale už i v roce 1974). Ve škole jsou stále uloženy kroniky těchto oddílů z let 1971–80 a 1983–87 (Plameňáci) a 1978/79 a 1979/80–89/90 (Plaváčci). [5]

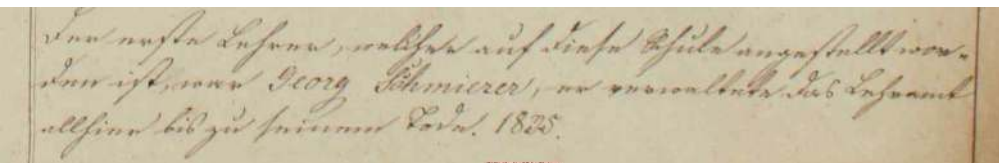

Obr. 21: Úvodní strany kronik oddílů

Od roku 1991 fungovaly na škole dva kroužky – oddíl Skauta-Junáka a hudební kroužek. [2] Od roku 2005 na škole funguje velké množství družinových kroužků – dramatický, výtvarný, hudební, kroužek angličtiny a další, které vedou učitelky, vychovatelky, nebo externisté.

Ředitelé a učitelé v Plavsku

Prvním ředitelem plavecké školy byl Jiří Schmierer, který zde učil, jak se můžeme dočíst na první stránce nejstarší školní kroniky, od založení školy roku 1791 až do své smrti v roce 1835, tedy úctyhodných 44 let. [3] Zemřel, poněkud ironicky, na ztvrdnutí jater. [8]

Obr. 22: *Der erste Lehrer, welcher auf diese Schule angestellt worden ist, war Georg Schmierer, er verwaltete das Lehramt allhier bis zu seinem Tode. 1835. První učitel ustavený na této škole byl Jiří Schmierer, spravoval zdejší školství až do své smrti, 1835.*

Po Jiřím Schmiererovi nastoupil učitel Šimon Jungwirt, který zde pak působil dlouhých 39 let a zažil tak první dvě budovy, ve kterých škola působila. V roce 1873 odešel na vlastní žádost do výslužby a na jeho místo nastoupil Jakub Borovka. [3]

Vraťme se ale ještě k době nástupu Šimona Jungwirta do služby. V kronice [3] čteme, jak neutěšené prostorové podmínky v té době ve školní budově byly. Tady můžeme

1. října 1873. Pan Šimon Jungwirth učinil kovav ještě 3 roky a skončil tak své 39t. leté působení na škole Plavecké načež dán ku své žádosti do výslužby. Po něm ustanoven byl Výs. c. k. zemskou školní radou v Praze na základě präsidentace c. k. okresní školní rady v Jindř. Hradci ze dne 26. srpna r. 1873 č. 721 učitelem na obecné škole v Plavsku dne 7. září r. 1873 č. 13728 a i. a. Jakub Borovka, a nastoupil své místo 1. říjnem r. 1873. načež dne 23. října t. r. předepsanou přísahu do rukou předsedy hlavní c. k. okr. škol. rady v Jindř. Hradci složil.

Viděti 46. 1875.

Josef Čížek
c. k. okr. škol. rady

(C) Digitální SOA v Třeboni

Obr. 23: 1. října 1873 Pan Šimon Jungwirth učinil kovav ještě 3 roky a skončil tak své 39ti leté působení na škole Plavecké načež dán ku své žádosti do výslužby. Po něm ustanoven byl Výs. c. k. zemskou školní radou v Praze na základě präsidentace c. k. okresní rady v Jindř. Hradci ze dne 26. srpna r. 1873 (...) učitelem na obecné škole v Plavsku dne 7. září r. 1873 (...) Jakub Borovka, a nastoupil své místo 1. říjnem r. 1873, načež dne 23. října t. r. předepsanou přísahu do rukou předsedy hlavní c. k. okr. škol. rady v Jindř. Hradci složil.

zřejmě vidět i důvod, proč byla roku 1855 postavena nová budova.

„15. listopadu 1835 Při nastoupení učitele Šimona Jungvirta na školu Plaveckou, shledal školní stavení v tak bídném stavu, že nemohl v příbytku pro něho ustanoveném přebývat, ale ponevadž

žádná pomoc na začátku zimy nebyla, musil se spokojit přes zimu v té světnici, která byla velmi maličká a kde mohly jenom 2 postele a 1 stůl stát, a přišelli kdo musil se nechat líbit a u dveří postát.

Světnice školní byla též pro počet školních dítek velmi malá, 4 malé okna které se otevřiti nemohli by mohla světnice provětrat, přitom velmi vlhká, tak že voda ze zdí tekla, a takový byl i příbytek učitelů.

Znamenaje učitel, že to tak ostat nemůže, žádal rychterní úřad (tehdaž byl rychtářem Martin Lorenc č. 13, konšel Jozef Matějů č. 14 a Matěj Pixa č. 41, obecní starší Ignác Bořek č. 28 co obecní hospodářský) aby této bídné stavbě jak se nejsnáze dělat dá odpomohli a jak obydlí tak i školu rozšířit nechali. Uznali nabídnutí toto a v příštím roce 1836 přistavěli světnici učitelovu, a školní světnici však rozšířit nemohlli, poněvadž nebylo místa pro rozšíření, tehdy se velká kamna zmenšila, stolice přidali, a předce trochu odpomoženo bylo. U chléva se přistavila komora pro uschování potravin učitelových. A poněvadž se komora přistavěla z dřevěného dřevníku z kamene, scházal opět dřevník, který se roku toho již nestavěl, přinucen byl učitel 12 sáhů dříví pod oblaky nechat, a v té naději, že druhým rokem se tomu nedostatku odpomůže, ale omýlil se, neboť tento dřevník se ustavičně stavěl skrz 7 let, jako za času krále Šalamouna chrám Jeruzalémský, jenom s tím rozdílem, že na dřevník nikdo ruky nepřiložil.²

²Státní okresní archiv v Třeboni, fond Základní devítiletá škola 1.–5. ročník Plavsko, Školní kronika, (1839) 1879, snímek 17

Čtvrtým vyučujícím byl plavecký tkadlec a obecní písař Jakub Peroutka. Ten však se však po několika měsících služby vzdal a jeho nástupcem se stal soustružník bez zaměstnání Jan Brauner. Ani ten však neučil dlouho – pro nectné chování byl po půl roce učitelování zbaven.

Posledním učitelem, který v dávných dobách učil na plavecké školy významně dlouhou dobu, byl Alois Tomasy. Učil v letech 1875–1889, konec jeho učitelství způsobila jeho předčasná smrt, bylo mu pouhých 45 let, když ho nečekaně ranila mrtvice. [1]

V dalších více než 100 letech se na škole vystříдалo více než 100 učitelů a učitelek. První učitelkou byla Marie Janáková v roce 1883, byla to tzv. industriální učitelka – učila dívky ženské práce. [1] Zatímco dnes patří učitelská profese převážně ženám, dříve to byla mužská profese. Do roku 1869 mohly ženy učit právě jen dívčí práce, teprve později mohly učit i běžné školní dovednosti. Od roku 1903 do roku 1919 byl navíc zaveden povinný celibát učitelek – žena-učitelka se nesměla vdát, a pokud se vdala, musela ihned opustit své místo učitelky. [7]

Posledním učitelem-mužem, který na plavecké škole dlouhodobě učil (nepočítáme různé krátkodobé záskoky), byl ředitel Jaroslav David (mj. autor nejpodrobnějšího článku o historii plavecké školy), učil v letech 1956–1969.

V roce 1969, poté, co pan Jaroslav David odešel do dů-

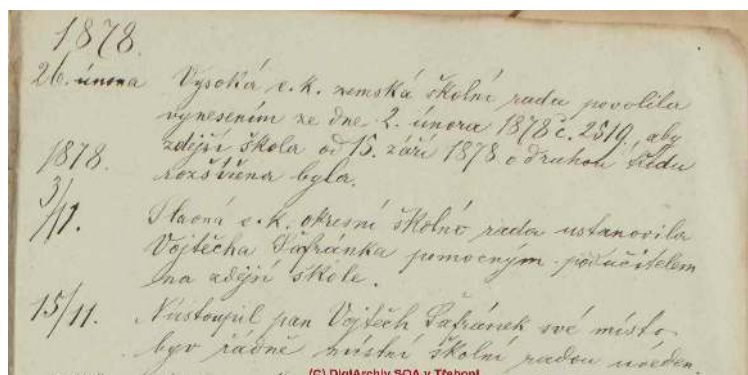
chodu, se místa ředitelky školy ujala paní Božena Hajnová. V roce 1988 nastala nepříjemná situace, kdy paní Hajnová onemocněla, a protože nebyl žádný zástup (škola byla v té době jednotřídní), museli žáci navštěvovat ZŠ ve Stráži nad Nežárkou. V dalším školním roce byla situace obdobná, jen z druhé strany – ve Stráži odešla paní učitelka na mateřskou dovolenou, a tak za ni dlouhodobě zaskakovala paní učitelka Hajnová, která s sebou do Stráže ovšem musela vzít i „své“ plavecké děti. Funkci zastávala až do roku 1991, kdy i ona odešla do důchodu. Dalších 12 let, tedy do roku 2004 byla ředitelkou Božena Hájková. Ve školním roce 2004/2005 zastala funkci paní Jana Mačí, ovšem hned v dalším školním roce byla vystřídána současnou ředitelkou Mgr. Ivetou Marušákovou. [2]

Počty dětí a tříd

Počty dětí v plavecké škole v průběhu jejího trvání velmi kolísaly, maximální počet byl 136 (bylo to v roce 1892)[1], minimální počet byl 8 dětí (v roce 1998)[2], zatímco na konci 19. století škola řešila neustále nedostatek místa ve třídách, na konci 20. a začátkem 21. století hrozil pak škole několikrát zánik pro nedostatek dětí.

Škola byla v roce 1791 zřízena jako jednotřídní a tak také

pravděpodobně fungovala po dobu svého trvání v prvních dvou budovách, tedy do roku 1877. Nová školní budova počítala svojí dispozicí už se dvěma třídami. Zřízena byla sice ještě jako jednotřídní, ale hned v roce 1878 zažádala o rozšíření na dvojtřídní, čemuž bylo vyhověno a bylo zřízeno místo pomocného učitele. [3] O počtu dětí v tom roce nemáme informace, ale v roce 1884 navštěvovalo školu 102 dětí. [1]

Obr. 24: Jeden z posledních zápisů v nejstarší kronice – povolení rozšíření školy o druhou třídu a ustanovení pomocného učitele Vojtěcha Šafránka

Od počátku současné budovy navštěvovaly školu děti všech ročníků povinné školní docházky, což bylo 8 let. V roce 1922 byl v Československu převzat model rakouského školství a rozdělení základní školní docházky, takže

děti po páté třídě přecházely na měšťanské školy. [7] Plavská se tato změna dotkla nejspíš až v roce 1928[1]. Děti přecházely do měšťanské školy ve Stráži nad Nežárkou.

Od roku 1939 byly ve škole dokonce 3 třídy (i když nejsou informace o tom, kde se třetí třída vyučovala.) Nevíme, dokdy přesně byla škola trojtřídkou, další informaci o počtu žáků a tříd máme až k roku 1949/50, kdy ve škole vlivem poválečného odchodu obyvatelstva do pohraničí zůstalo v Plavsku pouze 54 dětí a škola byla převedena na jednotřídku. Dnes se nám i toto číslo zdá vysoké, ale dříve byl běžný počet dětí ve třídách výrazně vyšší. Hned v dalším roce ale byla obnovena druhá třída. [1] Výkyv k jednotřídce se pak během let zopakoval do roku 1987 ještě několikrát. Počet dětí kolísal mezi 30–40 žáky. Někdy během těchto let byl také ubrán pátý ročník. [2]

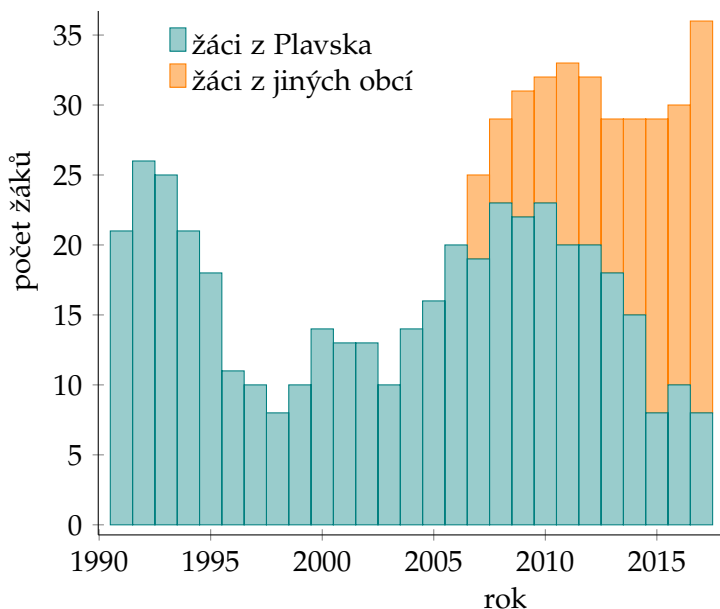
Výrazný pokles počtu dětí nastal v roce 1987/1988, kdy proti roku předchozímu (22 dětí) zůstalo na škole pouze 10 dětí a zůstala jen jedna třída. Situace byla podobná i v následujících dvou školních letech a v roce 1989 se dokonce projednávala možnost uzavření školy. Všichni zástupci organizací, jejichž slovo mělo v tomto problému váhu, se ale proti uzavření postavili, především z důvodu nedořešené dopravy žáků do okolních škol. Plavecká škola tak zůstala zachována, a to i přes to, že počet dětí klesl v roce 1998 na pouhých 8 dětí. V té době byly ve škole už

Tabulka 1: Průřezové znázornění počtu dětí, tříd a ročníků od roku 1884

školní rok	počet žáků	počet tříd	počet ročníků
1884	102	2	8
1892	136	2	8
1901	123	2	8
1921	108	2	8
1945	54	3	5
1949	39	1	5
1972	32	2	4
1987	10	1	4
1992	26	2	4
1998	8	1	3
2004	14	1	5
2009	31	2	5
2013	29	2	5
2017	36	2	5

Tabulka 2: Počety dětí, tříd a ročníků v posledních 27 letech

školní rok	celkový počet žáků	počet žáků z jiných obcí	počet tříd	počet ročníků
1991/92	21	0	2	4
1992/93	26	0	2	4
1993/94	25	0	2	4
1994/95	21	0	2	4
1995/96	18	0	2	4
1996/97	11	0	1	3
1997/98	10	0	1	3
1998/99	8	0	1	3
1999/00	10	0	1	3
2000/01	14	0	1	3
2001/02	13	0	1	3
2002/03	13	0	1	3
2003/04	10	0	1	3
2004/05	14	0	1	5
2005/06	16	0	1	5
2006/07	20	0	2	5
2007/08	25	6	2	5
2008/09	29	6	2	5
2009/10	31	9	2	5
2010/11	32	9	2	5
2011/12	33	13	2	5
2012/13	32	12	2	5
2013/14	29	11	2	5
2014/15	29	14	2	5
2015/16	29	21	2	5
2016/17	30	20	2	5
2017/18	36	28	2	5

Graf 1: Graf vývoje poměru dětí z Plavska a z jiných obcí v posledních 27 letech

jen tři postupné ročníky (od roku 1996/97).

V roce 2003 ovšem došlo na lámání chleba, protože podle vyhlášky tehdejší ministryně školství Petry Buzkové měly být uzavřeny školy, které nedosahují počtu 13 žáků a zároveň ani demografický vývoj v obci nepředpokládá nárůst. (I přes to, že obce byly ochotny školy finančně podporovat.) [6] Hned následující rok byly do Plavska vráceny 4.

a 5. ročník, což školu přeneslo přes magickou hranici 13 dětí (v roce 2004/2005 jich bylo 14). Už v roce 2006/2007 bylo dětí 20 a bylo možné na škole znovu otevřít i druhou třídu. [2] Za posledních 10 let se počet dětí téměř zdvojnásobil a škola se přiblížila hranici své kapacity (40 dětí). V posledních 11 letech se zcela obrátil poměr místních a přespolních dětí – zatímco v roce 2006/2007 navštěvovalo školu 20 dětí z Plavska a nikdo přespolní, v roce 2017/2018 to už bylo 12 domácích proti 28 dětem z okolních i vzdálenějších obcí. [9] Nemalelou zásluhu na naplnění kapacity školy má nepochybně specifické pojetí výuky, za kterým dojíždějí děti i ze vzdálenějších obcí. Viz graf 1.

Doslov

Tak jako každé historické bádání, ani historie plavecké školy není tímto popsána a zmapována v úplnosti. Pokud byste měli jakékoliv materiály nebo snad i osobní vzpomínky, které by mohly mozaiku uplynulých let na místní škole nějak doplnit, neváhejte kontaktovat autorku této práce Martinu Koppovou (martina.koppova@gmail.com), nebo plaveckého pana starostu Ing. Františka Bočka (starosta@plavsko.cz).

Literatura

- [1] DAVID, Jaroslav: *Z historie školy*, 1966, dostupné z <http://www.plavsko.cz/cs/section-6/4/skola-a-skolka-v-obci-plavsko.html>
- [2] MARUŠÁKOVÁ, Iveta: *130 let od otevření školní budovy v Plavsku*, 2007, archiv obce
- [3] *Státní okresní archiv v Třeboni*, fond Základní devítiletá škola 1.–5. ročník Plavsko, Školní kronika, (1839) 1879, dostupné z <https://digi.ceskearchivy.cz/128422/1>
- [4] *Státní okresní archiv v Třeboni*, fond Základní devítiletá škola 1.–5. ročník Plavsko, Památní kniha pokračovacího hospodářského kursu spojeného s obecní školou, (1880) 1898–1939, dostupné z <https://digi.ceskearchivy.cz/cs/128423/1>
- [5] *Státní okresní archiv v Třeboni*, fond Základní devítiletá škola 1.–5. ročník Plavsko, Školní kronika, 1971–1990
- [6] *Státní okresní archiv v Třeboni*, fond Základní devítiletá škola 1.–5. ročník Plavsko, Školní kronika, 1991–2005
- [7] KASPEROVÁ, Dana: *Dějiny pedagogiky*, Grada Publishing a.s., 2008
- [8] *Státní okresní archiv v Třeboni*, fond Sběrka matrik Jihočeského kraje, 1587–1949 (1952), Matriční kniha zemřelých 1823–1852, dostupné z <https://digi.ceskearchivy.cz/7480/1>
- [9] ZŠ a MŠ Plavsko, *Výroční zprávy*, 2007–2017